

Ekspluateerimine ja laste töö arengumaades

Euroopa Parlamendi resolutsioon laste, eriti laste töö ärakasutamise kohta arengumaades (2005/2004(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse EÜ asutamislepingu artikleid 177, 178, 180 ja 181;
- võttes arvesse ÜRO lapse õiguste konventsiooni¹, eriti selle artikleid 28 ja 32;
- võttes arvesse selle konventsiooni 2002. aasta vabatahtlike protokolle I ja II, mis käsitlevad laste müümist, lasteprostitutsiooni ja lastepornograafiat ning laste osalemist relvakonfliktis,
- võttes arvesse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) 1973. aasta 138. konventsiooni, mis käsitleb vanuse alammäära tööle lubamisel, ja 1999. aasta 182. konventsiooni lapsele sobimatu töö keelustamise ja selle likvideerimiseks viivitamatute meetmete võtmise kohta,
- võttes arvesse 2000. aasta juunis Cotonous (Benin) alla kirjutatud AKV-ELi partnerluslepingut,
- võttes arvesse muid rahvusvahelisi instrumente, mille eesmärk on lapse õiguste kaitsmine, nagu näiteks ÜRO kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti², ÜRO majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelist pakti³, piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise ÜRO konventsiooni⁴, ÜRO konventsiooni naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta⁵ ning jalaväemiinide kasutamist, varumist, tootmist ja üleandmist keelustavat ja nende hävitamist nõudvat konventsiooni⁶;
- võttes arvesse 1990. aasta juulis Nairobis (Keenia) vastu võetud lapse õiguse ja heaolu Aafrika hartat,
- võttes arvesse millenniumi arengueesmärgi, eelkõige 1. ja 2. eesmärgi, ning New Yorgis 2005. aasta septembris toimuva ÜRO millenniumi kõrgetasemelist kohtumist;

---

¹ Vastu võetud 1989. aasta ja rakendatud 1990. aastal

² Vastu võetud 1966. aasta detsembris ja rakendatud 1976. aasta märtsis.

³ Vastu võetud 1966. aasta detsembris ja rakendatud 1976. aasta jaanuaris.

⁴ Vastu võetud 1984. aasta detsembris ja rakendatud 1987. aasta juunis.

⁵ Vastu võetud 1979. aasta detsembris ja rakendatud 1981. aasta jaanuaris.

⁶ Vastu võetud 1997. aasta septembris ja rakendatud 1999. aasta märtsis.

- võttes arvesse oma eelmisi resolutsioone ja AKV-ELi parlamentaarse ühisassamblee resolutsioone¹,
- võttes arvesse ILO 1992. aastal esitatud rahvusvahelist laste töö kasutamise lõpetamise programmi (IPEC), mida rakendatakse 51 riigis;
- võttes arvesse ILO ja UNESCOi raporteid ja muid tegevusi hariduse valdkonnas²;
- võttes arvesse 2000. aastal Dakaris (Senegal) toimunud ülemaailmset haridusfoorumit (Dakari tippkohtumine), kus võeti vastu dokument "Haridus kõigile";
- võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni artiklit 26, milles haridust määratletakse põhiõiguseks;
- võttes arvesse 2002. aasta mais New Yorgis peetud ÜRO üldkogu eriistungit ja selle lõppjärel dusi "Lapsele sobilik maailm";
- võttes arvesse ELi juhiseid laste osalemise kohta relvakonfliktides³;
- võttes arvesse 2002. aastal 21 Aafrika riigi vastu võetud Libreville'i deklaratsiooni lastega kaubitsemise kohta⁴;
- võttes arvesse komisjoni teatist "Valitsusvälised osalejad EÜ arengupoliitikas (KOM(2002)0598)";
- võttes arvesse nõukogu resolutsiooni korporatiivse sotsiaalse vastutus kohta⁵;
- võttes arvesse komisjoni teatist korporatiivse sotsiaalse vastutus kohta: ettevõtete panus säästvasse arengusse (KOM(2002)0347);
- võttes arvesse OECD juhiseid rahvusvaheliste ettevõtjate kohta⁶;

¹ Eriti Euroopa Parlamendi 3. juuli 2003. aasta resolutsioon lastega kauplemise ja lapssõdurite kohta (ELT C 74 E, 24.3.2004, lk 854), 15. mai 2003. aasta resolutsioon komisjoni teatis kohta nõukogule ning Euroopa Parlamendile hariduse ja koolituse kohta vaesuse vähendamise kontekstis arenguriikides (ELT C 67 E, 17.3.2004, lk 285), 6. septembri 2001. aasta resolutsioon alghariduse kohta arenguriikides ÜRO lasteteemalise eristungi raames (EÜT C 72 E, 21.3.2002, lk 360), 11. aprilli 2002 aasta resolutsioon ELi seisukoha kohta ÜRO lasteteemalisel eristungil (ELT C 127 E, 29.5.2003, lk 691), 13. juuni 2002. aasta resolutsioon laste töö kasutamise kohta sporditarvete tootmisel (ELT C 261 E, 30.10.2003, lk 587), ning AKV-ELi parlamentaarse ühisassamblee resolutsioon lapse õiguste ja eriti lapssõdurite kohta (ELT C 26, 29.1.2004, lk 17).

² Eriti ILO raportid "Tulevik ilma laste tööta" (2002), "Võitlus laste töö kasutamisega hariduse kaudu" (2003), "Investeeringud kõigisse lastesse" (2004) ja UNICEFi raport "Haridusinvesteeringute ja tulude rahastamine" (2002).

³ Nõukogus vastu võetud 10. detsembril 2003, dokument 15634/03.

⁴ Vastu võetud AKV riigi- ja valitsusjuhtide esimesel tippkohtumisel 7. novembril 1997. aastal Libreville'is (Gabon).

⁵ Nõukogus vastu võetud 10. jaanuaril 2003, dokument 5049/03.

⁶ Aastaaruanne rahvusvaheliste ettevõtete juhiste kohta: 2000. aasta väljaanne.

- võttes arvesse ÜRO inimõiguste kõrge voliniku raportit rahvusvaheliste korporatsioonide ja nendega seotud ettevõtete inimõigustealase vastutuse kohta¹;
  - võttes arvesse ILO 1977. aasta novembris vastu võetud kolmepoolset deklaratsiooni rahvusvahelisi ettevõtteid ja sotsiaalpoliitikat puudutavate põhimõtete kohta;
  - võttes arvesse ÜRO ülemaailmse kokkuleppe viiendat põhimõtet, nimelt "Ettevõtlus peab toetama laste töö tõhusat kaotamist";
  - võttes arvesse AKV-ELi parlamentaarse ühisassamblee raportit üldise alghariduse ja soolise võrdsuslikkuse saavutamise edusammude kohta AKV riikides millenniumi arengueesmärkide kontekstis, mis võeti vastu Bamakos (Mali) aprillis 2005;
  - võttes arvesse kodukorra artiklit 45;
  - võttes arvesse arengukomisjoni raportit ja rahvusvahelise kaubanduse komisjoni arvamust (A6-0185/2005),
- A. arvestades, et vastavalt UNICEFile tähendab "lapse töö" kõigi alla 18-aastaste laste tehtud tööd, mis on ohtlik või takistab lapsel koolis käia, mis kahjustab lapse tervist või füüsilist, vaimset, hingelist, moraalset või sotsiaalset arengut;
  - B. arvestades, et maailmas töötab 352 miljonit last, kellest 179 miljonit on ILO määratluse järgi lapsele sobimatu töö ohvrid;
  - C. arvestades, et enamik lastest töötab põllumajandussektoris;
  - D. arvestades, et Ida-Euroopas ja Vahemere piirkonnas ning (tundub, et) eriti ELi liikmesriikides, mis on iseäranis vastuvõetamatu, kasutatakse töökohtadel ära 5 miljonit last;
  - E. arvestades, et 1989. aasta lapse õiguste konventsiooni on ratifitseerinud kõik allakirjutanud riigid, välja arvatud kaks, nimelt Ameerika Ühendriigid ja Somaalia;
  - F. arvestades, et vaesus ei tohiks olla ületamatu takistus vaestele lastele lõpetada töö ja käia koolis, kui võtta kasutusele kohased abinõud: laste töö lõpetamine ei sõltu eelnevalt vaesuse kaotamisest;
  - G. arvestades, et laste töö põlistab vaesust ja takistab arengut, vähendades palkasid, jättes täiskasvanud tööta ja takistades lastel hariduse omandamist;
  - H. arvestades, et igal lapsel on õigus sünnijärgsele registreerimisele ja sellel on otsene side vastavate, lapsi tööl ärakasutamise eest kaitsvate inimõigusstandardite elluviimisega;
  - I. arvestades, et kõigile kättesaadava hariduse edendamine on üks tõhusamatest kättesaadavatest vahenditest vaesustsükli purustamiseks ning sellel on oluline osa säästvas inimarengus ja jõupingutustes saavutada 2015. aastaks kavandatud (rahvusvaheliselt kokkulepitud) inimarengu eesmärgid;

---

¹ ÜRO dokument nr E/CN 4/2005/91, 15. veebruar 2005.

- J. arvestades, et 10. novembril 2000 esitasid komisjon ja nõukogu ühise teatise üldise alghariduse ja hariduse arengu prioriteedina tunnustamise kohta; arvestades, et lisaks on Euroopa Parlament mitmes resolutsioonis tunnistanud hariduse ja laste töö lõpetamise omavahelist seost;
- K. arvestades, et 121 miljonit last (neist 65 miljonit tüdrukut) ei ole kunagi koolis käinud, kuigi igal lapsel on vaieldamatu õigus haridusele;
- L. arvestades, et töötamine takistab paljudel lastel koolis käimist, mida loetakse luksuseks, kui nende sissetulek on oluline abi perekonna ellujäämisel; arvestades, et 120 miljonit last kõigist töötavatest lastest töötab täistööajaga, mille tulemusena on nende haridus ebapiisav või olematu; arvestades, et näiteks Indias ja Hiinas katkeb laste haridustee mõningatel juhtudel seetõttu, et vanemad lähevad välismaale tööle ning ei saa jätta last üksi koolis käima;
- M. arvestades, et lastel on vaieldamatu õigus haridusele ning haridusel ja kutsealasel ettevalmistusel on oluline tähtsus vaesusega võitlemisel, eriti tüdrukute ja naiste puhul; rõhutades komisjoni poliitilist pühendumist haridusele ja koolitusele mõeldud vahendite suurendamisele arengukoostöö kontekstis;
- N. arvestades, et nõukogu on selgelt avaldanud oma pühendumist aastatuhande arengueesmärkidele, milleks on vaesuse kaotamine, üldine alghariduse võimaldamine kõigile ja sugudevahelise võrdsuse saavutamine;
- O. arvestades, et sporditarvete tootjad võtsid 1978. aastal kohustuse järgida FIFA tegevussuuniseid, millega keelustati laste tööjõu kasutamine FIFA litsentseeritavate toodete puhul;
- P. arvestades, et ettevõtjatel, sealhulgas rahvusvahelistel ettevõtjatel on eetiline ühine sotsiaalne vastutus aidata kaasa laste tööjõu kasutamise lõpetamisele tootmise iga aspektis;
- Q. arvestades, et vaid ühe sektori jõupingutused laste töö kasutamise kaotamiseks on harva edukad;
- R. arvestades, et hariduse halb kvaliteet ja/või elukaugus võib tekitada lastes vastumeelsust ja viia neid ära kasutamise riskirühma,
1. kutsub kõiki riike üles ratifitseerima ja jõustama ÜRO lapse õiguste konventsiooni ja selle vabatahtlikke protokolle nii ruttu kui võimalik;
  2. kutsub neid kahte ELi liikmesriiki üles, kes ei ole ILO 138. ja 182. konventsiooni veel ratifitseerinud, neid ratifitseerima ja jõustama, kuna vastasel juhul tegutseksid nad põhiõiguste harta vastu;
  3. soovib komisjonil muuta põhilised töönormid kõikide tasandite kahepoolsete konsultatsioonide püsivaks osaks, mida peetakse riikidega, kus rikkumised esinevad, ja riikidega, mis on rikkumistega seotud kaubavahetuse ja investeringute kaudu;

4. arwab, et ILO 138. ja 182. konventsiooni ratifitseerimine ja järgimine on kaks nõuet, mida komisjon ja nõukogu Euroopa Liitu pürgivatele maadele peaksid kehtestama;
5. rõhutab, et laste ärakasutamise ja laste töötamise vastu võitlemine peab olema ELi poliitiline prioriteet, ning kutsub komisjoni üles looma eraldi eelarverida, mis tegeleks laste õiguste kaitsega Euroopa demokraatia ja inimõiguste initsiatiivi raames;
6. nõuab tungivalt, et komisjon integreeriks laste õigused, sh laste töö kaotamise täielikult oma tegevusse, eriti riikide ja piirkondadega sõlmitud strateegiadokumentidesse ja riiklikesse/piirkondlikesse programmidesse, samuti arengupoliitika ülevaatamise aruandesse, ning koondaks oma tähelepanu hariduse keskele rollile;
7. kutsub komisjoni üles tagama, et ELi kaubanduspoliitika oleks kooskõlas liidu kohustusega kaitsta ja edendada laste õigusi ning põhjalikult uurima Euroopa Liitu imporditavate kaupade märgistamise ELi süsteemi juurutamist, mis tõestab, et need kaubad on igas tootmis- ja turustusahela lülis valmistatud laste tööd kasutamata, samal ajal tagades, et süsteem on kooskõlas Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) rahvusvaheliste kaubanduseeskirjadega; taotleb uurimise tulemuste esitamist rahvusvahelise kaubanduse komisjonile; esialgu nõuab, et arengumaade toodang märgistatakse sildiga „kasvatatud/toodetud vastutustundlikult laste tööd kasutamata”;
8. soovib komisjonil lisada kõigisse kahepoolsetesse kaubanduslepingutesse ja strateegilistesse partnerluslepingutesse klausli põhiliste töönormide, sealhulgas laste töö keelustamise rakendamise kohta, viidates konkreetselt töölelubamise miinimumvanuse järgimisele;
9. nõuab tungivalt, et komisjon muudaks laste töö probleemi ning laste kaitsmise igasuguse väärkohtlemise, ärakasutamise ja diskrimineerimise eest kaubandus- ja partnerluslepingute alusel moodustatud inimõiguste komisjonide ja alarühmade jaoks põhiküsimuseks;
10. kutsub nõukogu ja komisjoni üles kaasama sündide ametliku registreerimise kohustust nende arengukoostöö poliitikasse põhiõigusena ja laste kaitsmise olulise vahendina;
11. nõuab tungivalt, et komisjon käsitleks sündide ametliku registreerimise teemat kõigis oma tulevastes arengupoliitika teatistes ja pakuks välja suunised selle praktika levitamiseks;
12. tervitab komisjonis põhiõiguste volinike grupi loomist ja inimõiguste isikliku esindaja määramist ja kutsub neid üles muutma laste õiguste kaitsmine ja edendamine ning laste töö lõpetamine üheks nende peamistest prioriteetidest;
13. kutsub komisjoni üles pakkuma tehnilist abi neile liikmesriikidele, kus palju lapsi jääb ametlikult sünnijärgselt registreerimata;
14. kutsub komisjoni üles koostama iga-aastase teatise laste õiguste kohta ja looma seeläbi ühtse raamistiku laste õiguste kaitsmisele ja laste töö lõpetamisele;
15. tervitab arengukoostöö strateegilise partnerluslepingu sõlmimist ILOga, milles laste töö kaotamine eelkõige kõige nooremates vanuserühmades on ühistgevuse tähtsaim

prioriteet, ning palub komisjonil seda esimesel võimalusel rakendada ning sellest Euroopa Parlamendile korrapäraselt aru anda; kutsub komisjoni üles andma Euroopa Parlamendile regulaarselt aru selle koostöö valdkondades tehtud edusammude kohta; kutsub komisjoni üles arendama sarnast koostööd muude asjassepuutuvate organisatsioonidega, nagu näiteks UNICEFiga;

16. kutsub nõukogu ja selle eesistujamaad ELi esindajana edendama lapse õigusi ja laste töö lõpetamist New Yorgis 2005. aasta septembris toimuval ÜRO millenniumi kõrgetasemelisel kohtumisel;
17. kutsub komisjoni ja AKV-ELi parlamentaarset ühisassambleed üles arvestama AKV-ELi partnerluslepingu ülevaatamise arutelul Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peassamblee laste eriistungi tulemustega ning kutsub kõiki lepinguosalisi ELi liikmesriike üles täitma istungil võetud kohustusi;
18. tuletab meelde, et Cotonou lepingus on erisäte kaubandus- ja töönormide kohta, milles lepinguosalsed kinnitavad, et austavad põhilisi töönorme ja eelkõige lapsele sobimatu töö keelustamist; palub komisjonil tagada Cotonou lepingu artikli 50 rakendamine;
19. tervitab uues üldises soodustuste süsteemis (GSP+) sisalduvat sätet, mis pakub täiendavaid soodustusi arengumaadele, kes ratifitseerivad ja rakendavad sotsiaalsed/ILO standardid, ning palub komisjonil süsteemi tõhusat rakendamist teraselt jälgida ja sellest igal aastal Euroopa Parlamendile aru anda;
20. nõuab rahvusvahelise kaubavahetuse liberaliseerimise ja põhiliste töönormide rakendamise vahelise positiivse vastastoime edendamist; soovib komisjonil hinnata kaubanduse liberaliseerimise poliitika ja GATSi eeldatava tulemusega seotud eri komponentide lühi- ja pikaajalist mõju, mis on seotud sotsiaalsete teenuste ja kommunaalteenuste võrdse kättesaadavusega.
21. usub, et võitlust laste tööga saab kiirendada tasakaalustatud sotsiaalmajandusliku arenguga ja vaesuse vähendamisega; soovib ELil siduda jõupingutused laste töö vähendamisel teiste töönormidega vastavuse saavutamise püüdlustega ning tagada täiskasvanud töötajatele toimetulekut võimaldav palk;

Hariduse, vaesuse ja laste töö kasutamise lõpetamise vaheline seos

22. kinnitab oma seisukohta, et hariduse puudumine ja laste töö kasutamine on vastastikku seotud ning see muudab hariduse oluliseks vahendiks aastatuhande arengueesmärkide 2 ja 3 saavutamisel aastaks 2015;
23. nõuab erilise tähelepanu pööramist tüdrukute algharidusele, kuna neil on enam takistusi kui poistel (kultuurilised tegurid nagu varane abiellumine, diskrimineerimine, ühiskondlik ja perekondlik roll jne), mis ei võimalda neil kooli minna, sinna jääda ja oma õpinguid lõpetada; lisaks nendib, et hariduse omandanud tüdrukute pere on väiksem, tervem ning nad aitavad kaasa tootlikkuse suurendamisele ja vaesuse vähendamisele;
24. kutsub komisjoni üles kasutama oma positsiooni humanitaarabi peamise doonorina rahvusvaheliste organisatsioonide seas nagu UNESCO, UNICEF, Maailmapank

ja Rahvusvaheline Valuutafond, et need mitmepoolsed annetajad avaldaksid survet laste töö kaotamist käsitleva poliitika kujundamise nimel, ning et loodaks ja viidaks ellu hariduspoliitikat ja –programme, millega kaasataks kõik töötavad ja koolis mittekaivad lapsed tavaharidussüsteemi, diskrimineerimata soo, puude, etnilise või rassilise kuuluvuse, usu või kultuuri põhjal kuni ILO konventsioonis nr 138 lubatud tööeani;

25. kutsub komisjoni üles avaldama survet, et tagada kohustusliku hariduse lõpetamise ja tööleasumise eelalampi oleks kooskõlas ILO konventsiooniga nr 138, milles sätestatakse, et tööealampi „ei oleks madalam kui kohustusliku hariduse omandamise iga ning ei oleks mingil juhul madalam kui 15 aastat“;
26. toetab järgmist kuut meetet, mille rakendamist UNICEF nõuab laste töö välistamiseks:
  - laste ohtlikul töö kasutamise viivitamatu lõpetamine;
  - vaba ja kohustusliku hariduse korraldamine kuni 16-aastastele lastele;
  - laste tugevam õiguskaitse;
  - kõikide laste sünnijärgne registreerimine nende vanuse kindlaksmääramiseks, välistades pettuse võimaluse;
  - andmete nõuetekohane kogumine ja kontrollimine, et täpselt kindlaks teha laste töö kasutamise ulatus;
  - tegevusjuhendite väljatöötamine.
27. kahetseb asjaolu, et pärast Dakari tippkohtumist ei ole hariduskriisi osas toimunud olulist edasiminekut, ja märgib, et praegu on 113 miljonit kooliealist last, kellest kaks kolmandikku on tüdrukud, jäetud ilma isegi elementaarsest haridusest;
28. usub, et ühtki last ei peaks ilma jätma põhiõigusest haridusele seetõttu, et ta ei ole maksevõimeline, ning kordab oma üleskutset kõikidele valitsustele seada sisse konkreetne ajakava otseste ja kaudsete maksude kiireks kaotamiseks alghariduses, säilitades samas hariduse kvaliteedi või muutes selle veelgi paremaks; tagada kohaste vahendite abil kõikidele lastele juurdepääs kesk-, kutse- ja kõrgharidusele; rõhutab, et laste ja ühiskonna kaasamine koolide üle otsustamise protsessi muudaks koolihariduse laste vajadustele sobivamaks;
29. peab teavet olemasolevate haridus- ja koolitusprogrammide kohta võtmeteguriks nende programmide edukal elluviimisel ning kutsub komisjoni üles pöörama erilist tähelepanu sellele, et naised ja lapsed saaksid piisavat teavet, sest haridus võib aidata neil vältida ärakasutamist;
30. kutsub komisjoni üles määrama selged eesmärgid üldise kvaliteetse põhihariduse propageerimiseks riiklikes tegevuskavades, pöörates erilist tähelepanu tüdrukute, sõjapiirkondade laste ja ohualdistest sotsiaalsetest rühmadest pärit laste juurdepääsule haridusprogrammidele;
31. kutsub komisjoni üles toetama töötavate laste kooli toomise strateegiaid edendavaid mobiliseerimisprogramme ja üleminekuhariduse programme nagu üleminekukoolid ja -klassid, mis aitaksid lastel, kes kunagi pole koolis käinud kohaneda kooli keskkonnaga eriväljaõppe saanud õpetajate juhendamisel;

32. kutsub Euroopa Liitu üles sundima riikidel, kelle õigusaktides on sätestatud laste töö kasutamise keeld, kaotama laste töötamine täielikult ning tooma need lapsed ja mahajäänud noorukid kolme aasta jooksul kooli;
33. palub ELil suurendada eelarvelist toetust koolide ja õpetajate arvu suurendamiseks kohtades, kus on selle järele vajadus;
34. leiab, et laste töö on tasakaalust väljas oleva sotsiaal-majandusliku arengu tulemus; soovib, et laste töö lõpetamisel peaks arvestama arenguriikide sotsiaalsete tingimuste ja vaesusega ning peaks pakkuma välja meetmete rakendamist, millega tõstetaks leibkondade sissetulekut näiteks täiskasvanud tööliste miinimumpalga kehtestamisega, kuna laste töö on täiskasvanute palkadele hävitav mõju;
35. peab vaesuse kaotamist ainsaks võimaluseks luua tingimused laste ekspluateerimise kaotamiseks ning rõhutab väikelaenude andmise süsteemi olulisust perekonna sissetulekute suurendamisel;
36. kutsub komisjoni üles jälgima põhiharidusele suunatud ELi rahastamist kui osa liidu panusest võitlusse laste töö sellise kasutamise vastu, mis ei lase lastel tavakoolis käia, kuid mitte piirama humanitaarabi, mis ei piirdu ainult toidukaupadega, vaid sisaldab ka abi piirkondade infrastruktuuri arendamiseks;
37. juhib tähelepanu asjaolule, et kõigile kättesaadava statsionaarse hariduse nõue on haridussüsteem, mis sisaldab võimalusi tuua kõik töötavad (või mingil muul põhjusel koolis mittekäivad) lapsed tavakooli; kutsub Euroopa Liitu üles tagama, et kõik ühenduse rahastatavad haridusprogrammid sisaldaksid strateegiaid nagu sotsiaalne motiveerimine ja järeleaitamiskursused vanematele õpilastele;
38. tervitab rahvusvahelise laste töö kasutamise lõpetamise programmi (IPEC) tegevust ja toetab selle stiimuleid, mis on välja pakutud laste tagasipöördumiseks kooli, näiteks lastele tasuta toidu võimaldamine ja muu abi nende perekondadele;
39. toetab ILO tööd ning selle koostööd WTOga, sealhulgas korrapärase dialoogi kaudu, ning teeb ettepaneku neid sidemeid veelgi tugevdada;

Laste ärakasutamise kõige halvemad vormid

40. väljendab muret ÜRO lapse õiguste konventsioonis määratletud laste õiguste tõsiste rikkumiste üle, sealhulgas õiguse üle tervisele, haridusele ja toidule ning kaitsesele vägivalla, ärakasutamise ja väärkohtlemise vastu;
41. kutsub komisjoni üles toetama programme, mis käsitlevad laste töö ebaharilikke vorme, näiteks kodust tööd ja laste müümist perekonna võlgade katteks (võlaorjust);
42. tervitab komisjoni 2005. aastal kavandatavat teatist inimkaubanduse kohta;
43. kordab oma ettepanekut määrata ELi eriesindaja lastele, kes on relvastatud konfliktide, sõdade, ümberasustamise, põua, nälja, looduskatastroofide või AIDSi ohvrid või, kes on sattunud inimkaubanduse ohvriteks, tagamaks, et sellistele olukordadele pööratakse piisavalt tähelepanu;

44. nõuab WTO toetust keelata laste töö kasutamine kaubanduses, ning seda, et laste abita valminud tooteid turustataks ja märgistataks vastavalt, et tarbijad oleks vastutustundlikust käitumisest teadlikud;
45. kutsub komisjoni üles meenutama Euroopa Liidule ja arengumaadele nende Haagi konventsiooni õigusaktide riikidevahelise vastuvõtmise raames võetud kohustusi, et kõik ELilt abi saavad riigid oleksid allkirjastanud ja ratifitseerinud selle konventsiooni; ning aitama neil riikidel ära hoida laste kahjustamist kohatute või lubamatute menetluste rakendamisega riigis või riikide vahel;

Korporatiivne vastutus

46. tervitab komisjoni kavatsust koostada teatis korporatiivse sotsiaalse vastutuse kohta, mis pidi valmima 2005. aasta aprilliks;
47. soovib komisjonil uurida sobivate ELi tasandi õiguslike kaitsemeetmete ja - mehhanismide loomise võimalust, tuvastamaks ja võtmaks vastutusele ELis tegutsevad importijad, kes võimaldavad oma tegevusega ILO peamiste konventsioonide rikkumist, muu hulgas laste töö kasutamist ükskõik millises turustusahela lülis; seetõttu nõuab, et komisjon uuriks finantssoodustuste loomise võimalust ELi importijatele, kes korrapäraselt ja sõltumatult kontrollivad oma toodete valmistamist kolmandates riikides, mis moodustab osa nende tootmisahelast;
48. kutsub komisjoni ja nõukogu üles edendama heade kaubandustavade jälgimismenetluste algatusi, eelkõige hiljuti ühinenud liikmesriikides, tagamaks, et nende meetodid vastaksid õiglase kaubanduse standarditele;
49. soovib komisjonil uurida ja identifitseerida äriühingud, kes jätkuvalt ja püsivalt kasutavad laste tööd oma tootmis- ja turustusahela lülides ning nõuab, et see nimekiri tehakse ELi importijatele kättesaadavaks;
50. kutsub liikmesriike üles suurendama tarbijate teadlikust korporatiivse sotsiaalse vastutuse alal ja toetama algatusi, millega edendatakse tooteid, põhiliselt põllumajandustooteid ja sporditarvetetööstuse tooteid, mille tootmisel ei ole kasutatud laste tööd;
51. kutsub kohalikke omavalitsusi üles tegema koostööd rahvusvaheliste organisatsioonidega tööstuse ja põllumajanduse jälgimisel eesmärgiga hoida ära laste töö kasutamine ning tegema koostööd statsionaarõppeasutuste ehitamisel ja hooldamisel, kus on kvalifitseeritud õpetajad ning võimaldatakse tasuta sööki ja transporti kooli, et kõigil lastel oleks võimalik koolis käia;
52. nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid aitaksid kaasa ÜRO normide väljatöötamisele, mis käsitlevad rahvusvaheliste korporatsioonide ja muude äriettevõtete ülesandeid seoses inimõigustega, et muuta need tõhusaks ülemaailmseks vahendiks võitluses laste töö kasutamise ja muude võimalike inimõiguste rikkumistega äriühingute poolt;

53. nõuab tungivalt, et komisjon muudaks põhiliste töönormide täitmise oma ostu- ja lepingute sõlmimise poliitika eeltingimuseks; palub selleks komisjonil välja töötada tegevuspõhimõtted, mis võimaldavad arengumaade väiketootjatel samal viisil täita neid norme;
54. kutsub nõukogu üles toetama OECD suuniseid rahvusvahelistele ettevõtjatele ja ÜRO ülemaailmset kokkulepet;
55. soovib komisjonil teha ettepaneku laiendada OECD juhiseid rahvusvahelistele ettevõtjatele investeringutest kaubavahetuseni, tugevdada rakendusvahendeid ja sõlmida arengumaade valitsustega kokkuleppeid meetodite kohta, millega ettevõtjad saavad anda panuse laste töö tõhusasse kaotamisse;
56. julgustab rahvusvahelisi ettevõtjaid käituma sotsiaalselt vastutustundlikult kõigis oma tegevustes ja tarneahelates koostöös kõigi asjaomaste pooltega ning andma selle kohta aru;
57. kutsub komisjoni üles juhul, kui arengumaade valitsused ei täida OECD juhiseid, mitte ainult algatama rikkumiste suhtes menetlust, vaid ka avalikustama äriühingud ja rahvusvahelised ettevõtjad, mis on seotud hästituntud toodete valmistamisega, kasutades selleks laste tööd;
58. ergutab rahvusvaheliste ettevõtjate koduriikide valitsusi kontrollima dokumendi "OECD juhised rahvusvahelistele ettevõtjatele" täitmist ja korrapäraselt avaldama aruandeid nende ettevõtjate tegevuse kohta laste töö tõhusal kaotamisel ja ILO põhiliste töönormide rakendamisel;
59. tervitab kakaotööstuse rahvusvaheliste tootjate allkirjastatud protokolli kakaoubade kasvatamisel ja töötlemisel ja nendest saadavate toodete tootmisel ning Pakistanis jalgpallide tootmisel (õmblemisel) laste töö kasutamise piiramise kava ellurakendamise tulemusi ning toetab kõiki sarnaseid ettevõtmisi;
60. toetab erasektori algatuste arendamist laste töö kaotamisel näiteks tegevusjuhendite abil ning ergutab tõhustama koostööd, suurendama läbipaistvust ja parandama sidusust algatuste vahel, mis peaksid põhinema ILO põhilistel töönormidel ja, mille üle tuleb teostada sõltumatut järelevalvet;

o

o   o

61. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele, AKV-ELi parlamentaarse ühisassamblee kaaspresidentidele, UNICEFile ja teistele vastavatele ÜRO asutustele.